

Світлана КРАВЧУК
Національний університет “Львівська політехніка”,
старший викладач кафедри теорії права та конституціоналізму
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
svitlana.m.kravchuk@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-3485-1343

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СТАЛОГО ВТІЛЕННЯ

<http://doi.org/10.23939/law2024.43.101>

© Кравчук С., 2024

Актуальність тематики зумовлена розвитком штучного інтелекту (ШІ), однією з найважливіших технологічних тенденцій сучасності, яка має значний вплив на права людини та різні аспекти її життя. ШІ розвивається надзвичайно швидко. Це створює нові виклики для прав людини, які потребують негайного вирішення. Важливо розуміти, як технології можуть змінювати наше суспільство та яких заходів потрібно вживати для захисту прав людини.

У статті досліджено вплив розвитку ШІ на права людини, підкреслюючи як позитивні, так і негативні аспекти технологічного прогресу. Автор аналізує, як ШІ може загрожувати праву на приватність через збір та обробку великих обсягів даних, що може призвести до втрати контролю над особистою інформацією. Розглядає вплив ШІ на доступ до інформації, де алгоритми можуть створювати інформаційні бульбашки, обмежуючи різноманітність отримуваної інформації. Звертається увага на можливі обмеження свободи вираження поглядів через алгоритмічну цензуру контенту, що може призвести до обмеження свободи слова. Використання ШІ у судовій системі може вплинути на справедливість судових рішень, особливо якщо алгоритми мають упередження чи помилки. Простежено вплив автоматизації на ринок праці та ризики втрати робочих місць й необхідність пошуку балансу між технологічним прогресом та зайнятістю. У сфері охорони здоров'я ШІ може як покращити діагностику та лікування, так і створити нові виклики через можливі помилки алгоритмів та нерівний доступ до медичних технологій. У сфері освіти використання ШІ відкриває нові можливості, але також створює бар'єри для доступу до знань, особливо для вразливих груп. Автор наголошує на важливості врахування прав людини в контексті кліматичних ризиків. Порушуються проблеми дискримінації та обмеження свободи пересування через упередженість алгоритмів.

Автор підкреслює потребу розробки регуляторних механізмів для захисту прав людини в умовах швидкого розвитку ШІ, забезпечуючи баланс між інноваціями та захистом прав людини, та наводить низку чітких рекомендацій.

Ключові слова: права людини, штучний інтелект, інформаційні технології, право на приватність, право на інформацію, право на свободу вираження поглядів, право на справедливий суд, право на працю, право на охорону здоров'я, право на освіту.

Постановка проблеми. Сьогодні є запит суспільства на розвиток нових технологій, штучного інтелекту (далі – ШІ) зокрема. До висвітлення проблем правового регулювання звертається дедалі

більше дослідників з погляду на інформатизацію суспільства та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. ІІІ відіграє особливу роль в управлінні різними сторонами життя суспільства, тому у зв'язку з цим не можуть лишатися осторонь права людини. У сучасному світі розвиток технологій та ІІІ набуває все більшого значення. Суспільство активно запитує на інновації, які можуть покращити якість життя, підвищити ефективність роботи та забезпечити нові можливості для розвитку. Однак разом із цими перевагами виникають і нові виклики, особливо у сфері прав людини.

Інформатизація суспільства та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) стали невіддільною частиною нашого життя. Вони забезпечують швидкий доступ до інформації, спрощують комунікацію і відкривають нові горизонти для навчання та роботи. Проте зростання обсягів даних і обробка їх за допомогою ІІІ викликають занепокоєння щодо захисту приватності та конфіденційності.

ІІІ відіграє важливу роль в управлінні різними аспектами життя суспільства. Він використовується в медицині для діагностики захворювань, в освіті для персоналізації навчання, в економіці для аналізу ринкових тенденцій та в багатьох інших сферах. Однак водночас виникають питання щодо етичності використання ІІІ та його впливу на права людини.

Права людини в контексті розвитку ІІІ підлягають певним ризикам.

Розвиток ІІІ ставить під загрозу низку ключових прав людини: право на приватність, право на інформацію, право на свободу вираження поглядів, право на справедливий суд, право на працю, право на охорону здоров'я, право на освіту, права людини в контексті кліматичних ризиків, право на недискримінацію, право на свободу пересування.

Аналіз дослідження проблеми. Проблематика досліджень у сфері штучного інтелекту є мультидисциплінарною. Правозахисна спільнота лише нещодавно почала розглядати весь спектр ризиків, пов'язаних зі штучним інтелектом. Нині існує значна невизначеність щодо того, як концептуалізувати ці ризики. Дослідженням впливу ІІІ на правове регулювання, права людини у різних галузевих (цивільно-правова, кримінальна) та теоретико-правовій й філософській сфері зокрема працювали такі науковці: К. О. Александрова, Г. Андрощук, К. Бавіц, Ю. Балтрунене, О. А. Баранов, Ю. М. Басига, Р. С. Бердо, Д. М. Белов, М. В. Белова, Р. Я. Бутинська, І. П. Варава, М. М. Великанова, В. А. Величко, С. Ф. Гуцу, М. В. Дубняк, В. В. Заборовський, О. І. Зозуляк, Т. Г. Каткова, Л. Й. Кім, Д. В. Коломицька, О. І. Косілова, О. В. Костенко, Ю. В. Кривицький, О. О. Мазіна, С. Матуєлене, К. Міліцина, О. Мойсюк, А. Невенгловський, О. Олійник, О. Ю. Парамонова, О. Письменна, Д. Прилипко, О. Е. Радутний, В. Л. Расюн, Ю. М. Сидорчук, Х. К. Солодовнікова, Н. М. Стефанишин, Є. А. Тимошенко, В. В. Ткаченко, Л. В. Токар, К. Токарева, О. В. Трута, О. П. Трута, Х. Хілігосс, К. О. Черевко, В. Шевчук, Н. В. Шишка, Б. С. Щербина та ін.

На щастя, наразі набирає обертів використання прав людини як основи для дебатів про ІІІ. Права людини доповнюють світові етичні ініціативи.

Складність систем штучного інтелекту означає, що їхні результати часто важко, а то й неможливо повністю пояснити. Ми розгортаємо ці непрозорі системи швидко і часто недбало, але використання ІІІ для аналізу даних і прийняття алгоритмічних рішень може мати негайний негативний вплив на життя людей, потенційно порушуючи їх права в небачених раніше масштабах.

Досі ті, хто намагається запобігти шкоді та зменшити ризики, зосереджувалися насамперед на етиці розробки та впровадження ІІІ, надаючи мало уваги правам людини.

Розвиток нових технологій, ІІІ та їх впровадження у суспільні відносини, соціальну практику потребує проведення нагальних нових наукових теоретико-правових досліджень щодо прав людини та загальних рекомендацій для безпечного їх впровадження.

Метою статті є дослідження низки прав людини у контексті впливів на них ІІІ.

Задля чіткості наведемо попередній короткий огляд досліджуваних прав людини.

1. Право на приватність. Збір та обробка великих обсягів даних можуть порушувати приватність, тому важливо забезпечити захист персональних даних та прозорість у використанні ІІІ.

2. Право на інформацію. Це охоплює доступ до інформації, свободу отримання та поширення інформації, що критично важливе для демократичного суспільства.

3. Право на свободу вираження поглядів. Це право дає змогу людям вільно висловлювати свої думки та ідеї без страху переслідування.

4. Право на справедливий суд. Забезпечення справедливого та неупередженого судового процесу є основою правової держави.

5. Право на працю. Це право охоплює доступ до гідної роботи, справедливі умови праці та захист від безробіття.

6. Право на охорону здоров'я. Доступ до медичних послуг та захист здоров'я є фундаментальними правами людини.

7. Право на освіту. Освіта є ключем до розвитку особистості та суспільства загалом.

8. Права людини в контексті кліматичних ризиків. Зміна клімату впливає на багато аспектів життя, зокрема доступ до води, їжі та житла.

9. Право на недискримінацію. Забезпечення рівних прав та можливостей для всіх, незалежно від раси, статі, релігії чи інших ознак.

10. Право на свободу пересування. Це право містить можливість вільно пересуватися та обирати місце проживання.

Виклад основного матеріалу. В епоху розвитку ШІ та інтелектуальних інформаційних систем особливої уваги потребують кілька основних прав людини, які ми розглянемо, та окремі групи, пов'язані з ними.

Право на приватність: збір та обробка великих обсягів даних можуть порушувати приватність людини, тому важливо забезпечити захист персональних даних та прозорість у використанні ШІ.

Позитивні впливи:

1. Покращення безпеки даних: ШІ може допомогти виявляти та запобігати кібератакам, забезпечуючи кращий захист особистих даних.

2. Персоналізація послуг: завдяки аналізу великих обсягів даних ШІ може надавати більш персоналізовані послуги, що підвищує зручність для користувачів.

3. Автоматизація рутинних завдань: ШІ може автоматизувати процеси, що містять обробку особистих даних, зменшуючи ризик людських помилок.

Можливі негативні прояви, які потребують особливої уваги:

1. Порушення конфіденційності: ШІ може збирати та аналізувати великі обсяги особистих даних, що може призвести до порушення конфіденційності.

2. Упередженість алгоритмів та брак прозорості: алгоритми ШІ можуть бути упередженими, якщо вони навчені на даних, що містять упередження, що може призвести до несправедливого використання особистих даних та знизить довіру.

Право на інформацію (інформаційні права людини): важливо забезпечити людству доступ до правдивої та неупередженої інформації, особливо в умовах поширення дезінформації та фейкових новин.

Позитивні прояви:

1. Покращення доступу до інформації: ШІ може допомогти в аналізі та пошуку інформації, що робить її більш доступною для широкого кола людей.

2. Автоматизація рутинних завдань: ШІ може автоматизувати процеси обробки інформації, що зменшує ризик людських помилок і підвищує ефективність.

Можливі негативні прояви, які потребують особливої уваги:

1. Порушення конфіденційності: ШІ може збирати та аналізувати великі обсяги особистих даних, що може призвести до порушення конфіденційності.

2. Упередженість алгоритмів: алгоритми ШІ можуть бути упередженими, якщо вони навчені на даних, що містять упередження, що може призвести до несправедливого використання інформації.

Право на свободу вираження поглядів: використання ІІІ для цензури або контролю інформації може обмежувати свободу слова та доступ до інформації. Так, цензура за допомогою ІІІ може бути використана для обмеження свободи соціальних об'єднань, шляхом видалення груп, сторінок і контенту, які сприяють організації особистих зустрічей і співпраці. Програмне забезпечення для спостереження на основі ІІІ також може використовуватися з прямою метою дискримінації, дозволяючи урядам ідентифікувати, націлювати та відмовляти в послугах людям з різних соціальних груп. Роль ІІІ у створенні та поширенні дезінформації ставить під сумнів поняття чесних виборів і створює загрозу праву на політичну участь і самовизначення [1].

Позитивні впливи впровадження ІІІ:

1. Розширення можливостей для самовираження: ІІІ може допомогти людям створювати та поширювати контент, який раніше був недоступний через технічні або фінансові обмеження. Наприклад, інструменти для автоматичного перекладу та генерації тексту можуть допомогти людям виражати свої думки на різних мовах.

2. Підтримка свободи слова: ІІІ може допомогти виявляти та запобігати цензурі, забезпечуючи доступ до інформації та можливість вільно висловлювати свої погляди.

3. Аналіз громадської думки: використання ІІІ для аналізу великих обсягів даних може допомогти виявляти тенденції та настрої в суспільстві, що сприяє більш обґрунтованому прийняттю рішень та врахуванню різних поглядів.

Можливі негативні прояви, які потребують особливої уваги:

1. Алгоритмічна упередженість. Алгоритми ІІІ можуть бути упередженими, якщо вони навчені на даних, що містять упередження. Це може призвести до дискримінації та обмеження свободи вираження поглядів певних груп людей.

2. Цензура та контроль: ІІІ може бути використаний для моніторингу та контролю за висловлюваннями, що може призвести до обмеження свободи слова. Наприклад, автоматизовані системи модерації контенту можуть помилково блокувати або видаляти законний контент.

3. Порушення конфіденційності: використання ІІІ для аналізу та моніторингу висловлювань може порушувати конфіденційність особистих даних, що може мати негативні наслідки для свободи вираження поглядів.

Ці аспекти показують, що впровадження ІІІ потребує ретельного підходу та регулювання, щоб забезпечити баланс між свободою вираження поглядів та захистом від можливих зловживань.

Право на справедливий суд: використання ІІІ в системах правосуддя повинно бути прозорим і підконтрольним, щоб уникнути несправедливих рішень. У цьому контексті особливе значення для нашої держави мають нормативні положення Конституції України щодо рівності перед законом і судом [2]. Природа принципу рівності має бути дотримана і за умов застосування ІІІ. Щобільше, саме ІІІ може бути інструментом забезпечення такої рівності. Високотехнологічні інструменти покликані забезпечити рівну доступність навіть для маломобільних громадян.

Позитивні аспекти:

1. Підвищення ефективності: ІІІ може автоматизувати рутинні завдання, такі як аналіз документів та пошук правових позицій чи прецедентів, що дозволяє суддям зосередитися на складніших аспектах справи.

2. Покращення доступу до правосуддя: автоматизовані системи можуть зробити правову допомогу більш доступною для широкого кола людей, зокрема тих, хто не може дозволити собі адвоката.

3. Зменшення кількості людських помилок: використання ІІІ може знизити ризик помилок, пов'язаних з людським фактором, упередженості або втоми.

4. Прискорення процесу: ІІІ може допомогти прискорити судові процеси, що сприяє розгляду справ у розумні строки.

Можливі негативні прояви, які потребують особливої уваги:

1. Упередженість алгоритмів: алгоритми ШІ можуть бути упередженими, якщо вони навчені на даних, що містять упередження чи неточності через колізії. Це може призвести до несправедливих рішень.

2. Брак прозорості: рішення, прийняті ШІ, можуть бути складними для розуміння та оскарження, що може знизити довіру до судової системи, або ж потребувати створення нового правового регулювання.

3. Залежність від технологій: надмірна залежність від ШІ може призвести до втрати навичок у суддів, адвокатів, правозахисників, а також до істотних проблем у разі технічних збоїв.

4. Порушення конфіденційності: використання ШІ може створювати ризики для конфіденційності даних, особливо якщо вони неналежно захищені.

Право на працю: автоматизація та роботизація можуть призвести до втрати робочих місць. Важливо забезпечити справедливий перехід та підтримку для працівників.

Позитивні впливи:

1. Нові робочі місця: ШІ може сприяти створенню нових галузей та появі нових професій, які потребують спеціалістів з обслуговування та розробки ШІ-технологій.

2. Підвищення продуктивності: автоматизація рутинних завдань дає змогу працівникам зосередитися на більш творчих та стратегічних аспектах роботи, що підвищує загальну продуктивність та технологічний прогрес.

3. Покращення умов праці: ШІ може зменшити фізичне навантаження та ризики для здоров'я працівників, автоматизуючи небезпечні або монотонні завдання.

Можливі негативні прояви, які потребують особливої уваги:

1. Витіснення окремих професій та робочих місць: автоматизація може призвести до скорочення робочих місць у сферах, де виконуються рутинні завдання.

2. Необхідність перекваліфікації: працівники можуть потребувати нових навичок для адаптації до змін на ринку праці, що може бути складним та витратним процесом.

3. Нерівність доступу до технологій: не всі люди мають однаковий доступ до новітніх технологій та можливостей для їх вивчення. Це може посилити соціальну нерівність.

Право на охорону здоров'я: використання ШІ в медичних системах може покращити діагностику та лікування [3, 4], але також може призвести до помилок або упереджених рішень, що впливають на здоров'я людини [5, 6].

Позитивні впливи:

1. Доступ до медичних послуг: у віддалених або ресурсно обмежених регіонах ШІ може допомогти забезпечити доступ до медичних послуг, де бракує медичних працівників.

2. Швидкість діагностики: ШІ може швидко обробляти медичні зображення, такі як рентгеновські знімки, КТ та МРТ, що дає змогу швидше виявляти аномалії та вчасно починати лікування.

3. Підвищення точності діагностики: ШІ може аналізувати великі обсяги даних, медичні записи та інші дані і виявляти патерни, які можуть бути складними для виявлення людиною. Це може призвести до точніших діагнозів і ефективніших рішень щодо лікування.

4. Персоналізована медицина: ШІ може аналізувати великі обсяги даних для створення індивідуальних планів лікування, що враховують унікальні особливості кожного пацієнта.

Можливі негативні прояви, які потребують особливої уваги:

1. Проблеми з конфіденційністю: використання ШІ потребує збору великих обсягів медичних даних, що може порушувати приватність пацієнтів.

2. Упередженість алгоритмів: якщо алгоритми ШІ навчаються на упереджених даних, це може призвести до дискримінації певних груп пацієнтів та неправильних діагнозів.

3. Фізична безпека людини: помилки в алгоритмах або кібератаки можуть загрожувати безпеці пацієнтів.

4. Залежність від технологій: надмірна залежність від ШІ може призвести до зниження навичок медичних працівників у традиційній діагностиці та лікуванні [7].

Право на освіту: ШІ може змінити підходи до навчання та доступу до освіти [8]. Важливо забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх, незалежно від соціального статусу або місця проживання та згідно з інтелектуальними даними. Штучний інтелект має потенціал значно змінити освіту, створюючи як нові можливості, так і певні ризики. Наприклад, фільтрувальні бульбашки можуть мати вплив на наукові дослідження, обмежуючи доступ до різноманітних джерел знань та точок зору. Це може призвести до зниження якості освіти та наукових досліджень, що своєю чергою впливає на розвиток суспільства загалом, як відповідне колективне право.

Позитивні впливи:

1. Доступ до освіти: ШІ може забезпечити доступ до якісної освіти в віддалених або ресурсно обмежених регіонах, використовуючи онлайн-платформи та віртуальних викладачів.

2. Персоналізоване навчання: ШІ може адаптувати навчальні матеріали до індивідуальних потреб і темпу кожного, хто навчається, що сприяє більш ефективному та розміреному засвоєнню інформації та отриманню міцних знань.

3. Автоматизація рутинних завдань: ШІ може автоматизувати такі завдання, як перевірка домашніх завдань і тестів, що дає змогу більше часу присвячувати індивідуальній роботі.

4. Підтримка викладачів: ШІ може допомагати у підготовці навчальних матеріалів, аналізі успішності та наданні рекомендацій щодо покращення навчального процесу.

Можливі негативні прояви, які потребують особливої уваги:

1. Проблеми з конфіденційністю: використання ШІ потребує збору великих обсягів даних про людину, що може порушувати її приватність.

2. Нерівність у доступі: не всі люди планети мають рівний доступ до технологій та матеріальні ресурси, що може посилити наявні освітні нерівності.

3. Залежність від технологій: надмірна залежність від ШІ може призвести до зниження навичок критичного мислення та самостійного навчання людини.

Штучний інтелект може мати значний вплив на **права людини в контексті кліматичних ризиків**. Він може значно покращити управління кліматичними ризиками, але важливо враховувати численні нюанси багатьох інших потенційних ризиків роботи ШІ та забезпечити тривкий захист прав людини.

Позитивні впливи:

1. Моніторинг та прогнозування: ШІ може допомагати у зборі та аналізі даних про зміну клімату, прогнозуванні екстремальних погодних явищ та управлінні ресурсами, що може зменшити ризики для життя та здоров'я людей.

2. Ефективне використання ресурсів: ШІ може оптимізувати використання енергії та ресурсів, що сприяє зменшенню викидів парникових газів і покращенню екологічної ситуації.

3. Підвищення обізнаності: ШІ може використовуватися для інформування громадськості про кліматичні ризики та заходи з їхнього зменшення, що сприяє підвищенню екологічної свідомості.

Можливі негативні прояви, які потребують особливої уваги:

1. Нерівність у доступі: технології ШІ можуть бути недоступними для деяких регіонів або груп населення, що може посилити соціальну та економічну нерівність.

2. Енергоспоживання: використання ШІ потребує значних енергетичних ресурсів, що може збільшити викиди парникових газів і погіршити кліматичну ситуацію.

Право на недискримінацію: ШІ може підсилювати наявні упередження та дискримінацію, якщо алгоритми навчаються на упереджених даних. Потрібно впроваджувати механізми для запобігання дискримінації.

Позитивні впливи:

1. Швидке виявлення та усунення упереджень: ШІ може аналізувати великі обсяги даних для виявлення упереджень під час прийняття рішень, що істотно допомагає усунути дискримінаційні практики.

2. Підвищення прозорості: використання ШІ може забезпечити більшу прозорість у прийнятті рішень, оскільки алгоритми можуть ґрунтуватися на об'єктивних критеріях. Це може допомогти зменшити суб'єктивні упередження, які можуть виникати у людей.

Можливі негативні прояви, які потребують особливої уваги:

1. Упередженість алгоритмів: алгоритми ШІ можуть бути упередженими, якщо вони навчені на даних, що містять упередження. Це може призвести до дискримінаційних рішень. Наприклад, якщо алгоритм навчений на даних, де певна група людей систематично недооцінюється, він може продовжувати цю дискримінацію.

2. Відсутність прозорості: алгоритми ШІ можуть бути складними для розуміння, що ускладнює виявлення та виправлення упереджень. Це може призвести до ситуацій, коли дискримінаційні рішення приймаються автоматично, без можливості їх оскарження.

3. Порушення приватності: збір та аналіз великих обсягів даних можуть порушувати приватність, що може вплинути на певні групи людей більше, ніж на інші. Це може створити додаткові ризики для вразливих груп населення.

Право на свободу пересування: використання ШІ для моніторингу та контролю може обмежувати свободу пересування людей, особливо в авторитарних режимах [9].

Позитивні аспекти:

1. Можливість підвищення безпеки, зокрема через моніторинг громадських місць та виявлення потенційних загроз (застосування систем розпізнавання облич).

2. Оптимізація транспортних систем: використання ШІ для аналізу транспортних потоків громадського транспорту (зменшення заторів та покращення мобільності у містах, сприяння ефективному використанню ресурсів та зменшенню викидів парникових газів).

3. Покращення управління надзвичайними ситуаціями: ШІ може допомагати у моніторингу надзвичайних ситуацій, забезпечуючи швидке реагування та евакуацію населення. Це може врятувати життя людей та зменшити шкоду.

Негативні аспекти:

1. Порушення приватності: постійний нагляд та збір даних про пересування людей можуть створювати відчуття постійного контролю та обмежувати особисту свободу, спричиняти психологічний дискомфорт.

2. Зловживання владою в авторитарних режимах: використання ШІ для моніторингу може стати інструментом для придушення інакодумства та контролю над населенням. Це може призводити до обмеження свободи пересування, арештів та переслідувань за політичні погляди.

3. Упередженість алгоритмів: спричиняють дискримінацію певних груп населення. Наприклад, системи розпізнавання облич можуть мати вищу похибку для людей з певними етнічними ознаками, що може призводити до неправомірних затримань та обмежень свободи пересування.

На основі дослідженого можна подати такі рекомендації:

1. Етичне використання: важливо, щоб розробка та впровадження ШІ враховували наявні, на конкретний період розвитку суспільства, етичні принципи та визнані міжнародною спільнотою загальні принципи та права людини та її нові потреби.

2. Прозорість: алгоритми ШІ мають бути прозорими та підконтрольними, щоб уникнути помилок і забезпечити довіру громадськості, людини. А також необхідно встановити персональну відповідальність за їх створення й особливу увагу треба надавати прогнозуванню.

3. Навчати нового: члени суспільства повинні регулярно, невинно, рівномірно та збалансовано отримувати відповідну підготовку для роботи з ШІ, щоб ефективно використовувати його можливості в різноманітних інтелектуальних інформаційних системах.

4. Справедливий доступ: потрібно забезпечити рівний доступ до технологій ШІ для всіх регіонів і груп населення.

ШІ може значно покращити життя людей, його якість, але важливо враховувати всі ризики та твердо й послідовно забезпечувати захист всіх прав людини.

Висновки. Право на приватність, право на інформацію (низка похідних інформаційних прав людини), право на свободу вираження поглядів, право на справедливий суд, право на працю, право на охорону здоров'я, право на освіту, низка прав людини в контексті кліматичних ризиків, право на недискримінацію, право на свободу пересування – найвразливіші у сучасному світі, особливо в контексті швидкого розвитку технологій, зокрема штучного інтелекту, глобалізації та зміни клімату.

Ці права потребують особливої уваги та захисту, щоб забезпечити гідне життя для всіх людей у сучасному світі.

Розглянутий список прав не претендує на всеохопність, проте подальші наукові розвідки будуть вельми корисними для утвердження прав людини у цифрову епоху.

Наведені права та їх групи потребують особливої уваги та належного правового регулювання для забезпечення їх дотримання в умовах стрімкого розвитку технологій. Розвиток ШІ має як позитивні, так і негативні наслідки для прав людини. Важливо забезпечити баланс між інноваціями та захистом прав, щоб максимально використовувати потенціал ШІ, водночас не порушуючи основоположні права людини.

Це потребує спільних зусиль урядів, науковців, технологічних компаній та громадянського суспільства для створення етичних стандартів та регуляцій, які забезпечать справедливе та безпечне використання ШІ. Особлива увага надається законодавцю для подолання прогалин правового регулювання. Тільки такий комплексний підхід зможе забезпечити гармонійний розвиток суспільства, де технології слугують благу людства, а права людини залишаються непорушними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Human rights in the age of artificial intelligence. (2018). Access Now. URL: <https://www.accessnow.org/human-rights-matter-in-the-ai-debate-lets-make-sure-ai-does-us-more-good-than-harm/>
2. Конституція України. Закон України № 254к/96-ВР. (1996). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%B2%D1%80#Text>
3. WHO issues first global report on Artificial Intelligence (AI) in health and six guiding principles for its design and use. (2021). World Health Organization (WHO). URL: <https://www.who.int/news/item/28-06-2021-who-issues-first-global-report-on-ai-in-health-and-six-guiding-principles-for-its-design-and-use>
4. Revolutionizing Healthcare: The Impact of AI on Medical Diagnoses and Treatment Decisions. (2023). IEEE Computer Society. URL: <https://www.computer.org/publications/tech-news/community-voices/ai-impact-on-medical-diagnosis-treatment>
5. WHO guidance on Artificial Intelligence to improve healthcare, mitigate risks worldwide. (2021). UN News. URL: <https://news.un.org/en/story/2021/06/1094902>
6. Горанський Ю. І. (2023). Штучний інтелект у медицині : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації. С. 68–72.
7. Mirbabaie Milad, Stieglitz Stefan, Frick Nicholas R. J. (2021). Artificial intelligence in disease diagnostics: A critical review and classification on the current state of research guiding future direction. SpringerLink. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12553-021-00555-5>
8. How AI can accelerate students' holistic development and make teaching more fulfilling. (2023). World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2023/05/ai-accelerate-students-holistic-development-teaching-fulfilling/>
9. Artificial intelligence (AI) and human rights: Using AI as a weapon of repression and its impact on human rights. (2024). URL: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EXPO_IDA%282024%29754450

REFERENCES

1. *Human rights in the age of artificial intelligence*. (2018). Access Now. Retrieved from <https://www.accessnow.org/human-rights-matter-in-the-ai-debate-lets-make-sure-ai-does-us-more-good-than-harm/> [In English].
2. *Konstytutsiia Ukrainy*. Zakon Ukrainy No. 254k/96-VR. (1996). [Constitution of Ukraine. Law of Ukraine] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%B2%D1%80#Text> [In Ukrainian].

3. **WHO issues first global report on Artificial Intelligence (AI) in health and six guiding principles for its design and use.** (2021). World Health Organization (WHO). Retrieved from <https://www.who.int/news/item/28-06-2021-who-issues-first-global-report-on-ai-in-health-and-six-guiding-principles-for-its-design-and-use> [In English].
4. **Revolutionizing Healthcare: The Impact of AI on Medical Diagnoses and Treatment Decisions.** (2023). IEEE Computer Society. Retrieved from <https://www.computer.org/publications/tech-news/community-voices/ai-impact-on-medical-diagnosis-treatment> [In English].
5. **WHO guidance on Artificial Intelligence to improve healthcare, mitigate risks worldwide.** (2021). UN News. Retrieved from <https://news.un.org/en/story/2021/06/1094902> [In English].
6. Horanskyi, Yu. I. (2023). *Shtuchnyi intelekt u medytyni* [Shtuchnyi intellect u medytyni] : materialy vseukrainskoho naukovo-pedahohichnoho pidvyshchennia kvalifikatsii. P. 68–72. Retrieved from https://www.researchgate.net/profile/Daria-Tihonova-3/publication/375182665_Tezi_-_Cifrovizacia_administrativnih_poslug_u_vijskovij_cas_s219-221_Vseukrainske_naukovo-pedagogicne_pidvisenna_kvalifikacii_TEHNOLOGII_DOBROCESNOGO_VIKORISTANNA_STUCNOGO_INTELEKTU_U_SFERI_OSVITI_TA_/links/6542b214ff8d8f507ce20569/Tezi-Cifrovizacia-administrativnih-poslug-u-vijskovij-cas-s219-221-Vseukrainske-naukovo-pedagogicne-pidvisenna-kvalifikacii-TEHNOLOGII-DOBROCESNOGO-VIKORISTANNA-STUCNOGO-INTELEKTU-U-SFERI-OSVITI-TA_.pdf#page=68 [In Ukrainian].
7. Mirbabaie, Milad, Stieglitz, Stefan, Frick, Nicholas R. J. (2021). **Artificial intelligence in disease diagnostics: A critical review and classification on the current state of research guiding future direction.** SpringerLink. Retrieved from <https://link.springer.com/article/10.1007/s12553-021-00555-5> [In English].
8. **How AI can accelerate students' holistic development and make teaching more fulfilling.** (2023). World Economic Forum. Retrieved from <https://www.weforum.org/agenda/2023/05/ai-accelerate-students-holistic-development-teaching-fulfilling/> [In English].
9. **Artificial intelligence (AI) and human rights: Using AI as a weapon of repression and its impact on human rights.** (2024). Retrieved from https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EXPO_IDA%282024%29754450 [In English].

Дата надходження: 14.08.2024 р.

Svitlana KRAVCHUK

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Senior Lecturer of the Theory of Law
and Constitutionalism Department
svitlana.m.kravchuk@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-3485-1343

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON HUMAN RIGHTS AND GENERAL RECOMMENDATIONS FOR SUSTAINABLE IMPLEMENTATION

The relevance of the topic is due to the development of artificial intelligence (AI), one of the most important technological trends of our time, which has a significant impact on human rights and various aspects of human life. AI is developing extremely fast. This creates new challenges for human rights that need to be addressed immediately. It is important to understand how technology can change our society and what measures should be taken to protect human rights.

The article explores the impact of AI development on human rights, emphasizing both positive and negative aspects of technological progress. The author analyzes how AI can threaten the right to privacy through the collecting and processing of large amounts of data, which can lead to a loss of control over personal information. The author considers the impact of AI on access to information, where algorithms can create information bubbles, limiting the variety of information received. Attention is drawn to

possible restrictions on freedom of expression through algorithmic censorship of content, which may lead to restrictions on freedom of speech. The use of AI in the judicial system may affect the fairness of court decisions, especially if the algorithms have biases or errors. The author traces the impact of automation on the labor market and the risks of job losses and the need to find a balance between technological progress and employment. In the healthcare sector, AI can both improve diagnosis and treatment and create new challenges due to possible algorithmic errors and unequal access to medical technologies. In education, the use of AI opens up new opportunities but also creates barriers to access to knowledge, especially for vulnerable groups. The author emphasizes the importance of taking human rights into account in the context of climate risks. The author raises the issues of discrimination and restriction of freedom of movement due to biased algorithms.

The author emphasizes the need to develop regulatory mechanisms to protect human rights in the context of the rapid development of AI, ensuring a balance between innovation and human rights protection, and provides a number of clear recommendations.

Keywords: human rights, artificial intelligence, information technology, right to privacy, right to information, right to freedom of expression, right to a fair trial, right to work, right to healthcare, right to education.